

Namen priporočila je zagotoviti enoten pristop in tehniko odvzema brisa za določitev **virusa SARS-CoV-2**. Kakovostno odvzeti vzorec je pogoj za pravilen rezultat mikrobiološke preiskave. Vzorec moramo odvzeti ob pravem času, iz ustreznega mesta in pravo količino, ki je ključna za preživetje mikrobov.

Vzorec **lahko odvzameta zdravnik ali diplomirana medicinska sestra**, ustrezno usposobljena za odvzem vzorca. Nepravilno odvzeti vzorec predstavlja tveganje za tistega, ki z njim rokuje in bistveno vpliva na rezultat, lahko pride do lažno negativnega rezultata, kar ima za posledico, da ne prepoznamo pacienta, ki je okužen s koronavirusom.

Vloga medicinske sestre pri odvzemu kužnine je, da poleg odvzema brisa, pripravi ustrezne pripomočke za odvzem in uredi pravilen transport v laboratorij. Odgovorna je tudi za pravilno izpolnjene spremne podatke in poskrbi za pravilno shranjevanje odvzetega brisa do transporta in pravilen transport kužnine. Z upoštevanjem navodil in smernic se izognemo morebitnemu ponavljanju postopka odvzema vzorca, lažnemu rezultatu ter dodatnemu obremenjevanju osebja in pacienta.

Vzorci morajo biti shranjeni v ustrezni sterilni, nepoškodovani embalaži ali v ustreznih sterilnih transportnih gojiščih. Pomembno je, da vsak vzorec pravilno označimo (osebni podatki pacienta, vrsta kužnine, mesto odvzema, datum in ura), podatki morajo biti enaki podatkom na spremnem listu. Nepravilnosti pri odvzemu in transportu lahko pomembno vplivajo na rezultate preiskav.

Vsak vzorec mora biti odvzet na varen način tako za pacienta kot tudi za usposobljenega zdravstvenega delavca.

II. Izvajalec odvzema brisa:

Diplomirana medicinska sestra	da
Dipl. babica	da
Študent zdravstvene nege	da, pod nadzorom mentorja
Zdravnik	Da
Študent medicine	da, pod nadzorom mentorja

III. HIGIENSKI UKREPI IZVAJALCA ODVZEMA BRISA

Med celotnim postopkom odvzema brisa uporabljamo osebno varovalno opremo in izvajamo standardne higienske ukrepe:

- higiena rok,
- pravilna uporaba preiskovalnih rokavic (rokavice menjamo med posameznimi pacienti),
- uporaba osebne varovalne opreme:
 - respirator FFP2 in vizir **ALI** respirator FFP3 in očala, ki tesnijo,
 - vodoodbojni zaščitni plašč,
 - zaščita za lase.

Vrsta brisa:

Uporabimo dakronski ali krtačasti bris in ga potopimo v transportno gojišče za respiratorne viruse. Bris naj ostane v gojišču. Lahko uporabimo tudi suhi bris. Le izjemoma uporabimo bris z bombažno vatenko (manjša možnost odkrivanja virusa).

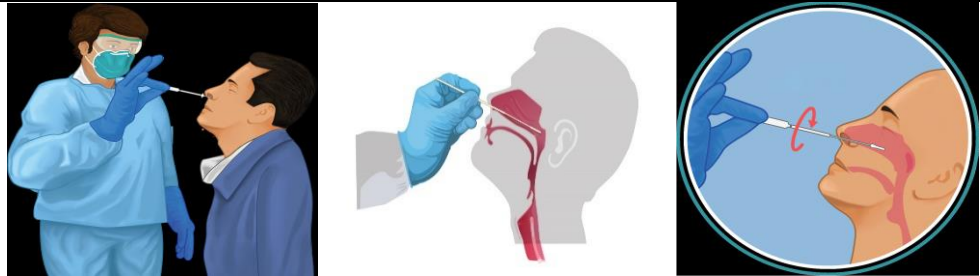
Navodilo za delo

Priporočila za odvzema brisa za morebitne respiratorno diagnostiko okužbe z virusom SARS-CoV-2

Številka dokumenta: UČE ND 13
Stran od strani: 2/5
Velja od: 8.3.2021
Izdaja: 1. verzija

Izvedba odvzema brisa		
1.	<p>Med celotnim postopkom odvzema brisa uporabljamo osebno varovalno opremo in izvajamo standardne higienske ukrepe:</p> <ul style="list-style-type: none">• razkužimo roke,• namestimo vodoodbojni zaščitni plašč s stisnjenimi rokavi,• razkužimo roke,• namestimo masko FFP2 ali FFP3,• razkužimo roke,• namestimo vodoodbojno pokrivalo za lase,• razkužimo roke,• namestimo vizir (pri maski FFP3 uporabljamo očala, ki tesnijo),• razkužimo roke.	Uporaba ustrezne OVO ščiti osebje pred okužbo z virusom SARS-CoV-2.
2.	<p>Ustrezno pripravimo prostor (pred odvzemom brisa ga moramo prezračiti, zagotovljena mora biti ustrezna temperatura). Razkužimo neposredno okolico pacienta (mizico, pacientov stol za vsakim pacientom).</p>	S tem preprečimo možnost prenosa okužbe in zagotovimo ustrezne pogoje za delo.
3.	<p>Priprava materiala:</p> <ul style="list-style-type: none">• razkužilo za roke,• razkužilo za površine,• preiskovalne rokavice,• osebna varovalna oprema,• set z brisom (palčka in epruveta) z upogljivo palčko in ustreznim transportnim gojiščem (tulec ustrezno označimo z imenom, priimkom ter datumom rojstva),• PVC vrečke za vložitev odvzetega brisa,• zabojnik za infektivne odpadke.	Zagotovimo nemoteno delo.
4.	<p>Priprava izvajalca: pred začetkom posega si razkužimo roke in nataknemo rokavice.</p>	Preprečimo možnost prenosa okužbe.
5.	<p>Priprava pacienta: Pacient ima nameščeno kirurško masko. Prosimo ga, da si med odvzemom brisa masko namesti samo preko ust.</p> <p>Pacientu razložimo postopek in ga pomirimo ter ga pridobimo za sodelovanje. Prosimo ga, da za 70 stopinj nagne glavo nazaj.</p>	<p>Zmanjšamo tveganje za prenos okužbe.</p> <p>Na ta način pacienta pridobim za sodelovanje in zmanjšamo ev. strah pred odvzemom. Lažje izvedemo sam odvzem brisa.</p>

6.	Postopek odvzema - nasofarinks: <ul style="list-style-type: none">• previdno odstranimo palčko iz ovoja,• nato nežno in počasi skozi nosnico, vzporedno z nebom (ne navzgor) prodiramo do stene farinksa,• palčko nežno podrgnemo in zavrtimo bris okrog njegove osi 3 do 5-krat, bris pustimo nekaj sekundi na mestu, da se absorbira izloček,• nato z vrtenjem brisa okrog njegove osi počasi odstranimo bris iz nosnice,• preden do konca izvlečemo paličico, z njo 2-krat obkrožimo in pobrišemo celoten obod sluznice hrustančnega predela nosnice.	Zagotovimo pravilen odvzem brisa in s tem se izognemo morebitnemu ponavljanju postopka odvzema vzorca, lažnemu rezultatu ter dodatnemu obremenjevanju osebja in pacienta.
7.		
8.	V izjemnem primeru, ko obstaja anatomski razlog, da pri pacientu ne moremo odvzeti brisa nazofarinksa, lahko kot nadomestno metodo odvezamo bris mehkega, začetnega dela nosu/prednji nosni bris.	
9.	Postopek odvzema - prednji nosni bris: <ul style="list-style-type: none">• previdno odstranimo vatirano palčko iz ovoja,• palčko vstavimo 1,5 do 2 cm v nosnico (mehki del nosu),• obrišemo celoten obseg nosne sluznice z 2 - 3 krožnimi gibi,• bris pustimo nekaj sekundi na mestu, da se absorbira izloček,• z istim brisom ponovimo postopek v drugi nosnici	Zagotovimo pravilen odvzem brisa in s tem se izognemo morebitnemu ponavljanju postopka odvzema vzorca, lažnemu rezultatu ter dodatnemu obremenjevanju osebja in pacienta.
10.	Priprava brisa in transport v laboratorij: Bris vložimo v posebno transportno gojišče za viruse SARS-CoV-2. Paličico brisa odlomimo na označenem mestu (lomljenje na črtici je pravilno in preprosto). Paličice ne smemo lomiti na silo, ker dolžina paličice potem ne ustreza posodici z gojiščem in ob odprtju (v laboratoriju) pride do razlitja, škropljenja in kontaminacije. Epruveto s transportnim gojiščem zapakiramo v dvojno PVC vrečko. Priložimo spremni list.	Zagotovimo pravilen odvzem brisa in s tem se izognemo morebitnemu ponavljanju postopka odvzema vzorca, lažnemu rezultatu ter dodatnemu obremenjevanju osebja in pacienta.
11.	Odstranimo rokavice in razkužimo roke.	Preprečimo možnost prenosa okužbe.
12.	Transport mora biti opravljen v najkrajšem možnem času po odvzemu, praviloma v dveh urah. Če kužnine ni mogoče takoj transportirati v laboratorij, jo hranimo v hladilniku pri temperaturi 2 do 8 °C.	Preprečimo možnost napake in zagotovimo ustrezno kužnino.

Navodilo za delo

Priporočila za odvzema brisa za respiratorno diagnostiko okužbe z virusom SARS-CoV-2

Številka dokumenta: UČE ND 13
Stran od strani: 4/5
Velja od: 8.3.2021
Izdaja: 1. verzija

13.	Hitri antigeni test: Za odvzem brisa glej točko 5.,6.,7., tega dokumenta. Po odvzemu brisa upoštevaj navodila proizvajalca hitrega antigenega testa.	Zagotovimo pravilen odvzem brisa in s tem se izognemo morebitnemu ponavljanju postopka odvzema vzorca, lažnemu rezultatu ter dodatnemu obremenjevanju osebja in pacienta.
	Opomba: Prednji nosni bris se BO lahko izvajal pri hitrem antigenem testu šele takrat, ko bodo proizvajalci hitrih antigenih testov validirali test tudi za prednji nosni bris in temu prilagodili vsebino testnega kompleta.	
14.	Po odvzemu brisa pripomočke zavržemo v infektivne odpadke.	Preprečimo možnost prenosa okužbe.
15.	Pred ponovnim odvzemom brisa drugemu pacientu, asistent obriše stol z razkužilom za površine.	Preprečimo možnost prenosa okužbe.
16.	Osebno varovalno opremo odstranimo po protokolu Središče znanj - UKC Ljubljana	Preprečimo možnost prenosa okužbe.

Dokument so pripravili: Zdenka KRAMAR, mag. zdr. nege, doc. dr. Viktorija TOMIČ, dr. med., spec. klin. mikrobiologije, prim. dr. Alenka TROP SKAZA, dr. med., spec. epidemiologije, prim. Simona REPAR BORNŠEK, dr. med. družinske medicine, Barbara BUKOVNIK, mag. zdr. nege, Ivanka LIMONŠEK, dipl. m. s., univ. dipl. org., Marija KOHEK, dipl. m. s., MSc (Avstrija), Jana LAVTIŽAR, mag. zdr. nege, Anita PRELEC, dipl. m. s., MSc (UK), prim. mag. Irena Manfreda, dr. med. spec. medicine dela, mag. Marija Magajne, dr. med., spec. epidemiologije,

Literatura in viri:

Centers for Diseases Control and Prevention, 2021. Interim Guidelines for Collecting, Handling, and Testing Clinical Specimens from Persons for Coronavirus Disease (COVID-19). Dostopno na: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/lab/guidelines-clinical-specimens.html> [9. 2. 2021].

Centres for Disease Control and Prevention, 2021. Specimen Collection. Dosegljivo na: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/lab/guidelines-clinical-specimens.html> [7.3. 2021].

COVID-19 Sample Collection Nasopharyngeal and Nasal Swabs, 2021. Office of Public Health Laboratory. Louisiana Department of Health. Dostopno na: [COVID19_Sample_Collection_Nasopharyngeal_and_NasalSwab.pdf](#) [9. 2. 2021].

Lindner AK, Nikolai O, Kausch F, et al. Head-to-head comparison of SARS-CoV-2 antigen-detecting rapid test with self-collected anterior nasal swab versus professional-collected nasopharyngeal swab. Eur Respir J 2020; in press (<https://doi.org/10.1183/13993003.03961-2020>).

Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, 2020. Odvzem brisa pri sumu na okužbo s koronavirusom SARS-CoV-2. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=VqhQJG7JX1g> [9. 2. 2021].

Navodilo za delo

Priporočila za odvzema brisa za respiratorno diagnostiko okužbe z virusom SARS-CoV-2

Številka dokumenta: UČE ND 13
Stran od strani: 5/5
Velja od: 8.3.2021
Izdaja: 1. verzija

National Services Scotland, 2020. COVID-19: Guidance for Sampling and Laboratory Investigations. Dostopno na: https://hpspubsrepo.blob.core.windows.net/hps-website/nss/2937/documents/1_covid-19-guidance-for-laboratories.pdf [9. 2. 2021].

Public Health England, 2021. Suspected COVID-19 cases - Which samples should be taken? Dostopno na: [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/866111/COVID-19 Suspected cases samples taken A3 poster AandE 09.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/866111/COVID-19_Suspected_cases_samples_taken_A3_poster_AandE_09.pdf) [9. 2. 2021].

Queensland Government, 2021. Testing and fever clinics — coronavirus (COVID-19). Dostopno na: <https://www.qld.gov.au/health/conditions/health-alerts/coronavirus-covid-19/take-action/testing-and-fever-clinics> [9. 2. 2021].

US Drugs and Food Administration, 2021. Coronavirus (COVID-19) Update: Daily Roundup. Dostopno na: <https://www.fda.gov/news-events/press-announcements/coronavirus-covid-19-update-daily-roundup> [9. 2. 2021].